

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.7.2024.331845>

ПУЧКО-КОЛЕСНИК М. Д.

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Аспірант кафедри теорії та історії культури. Науковий керівник — М. О. Тимошенко, заслужений діяч мистецтв, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, доктор філософії, професор, ректор (Київ, Україна).

Puchko-Kolesnyk, Mykola. Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. Postgraduate Student at the Department of Theory and History of Culture. Scientific Advisor — Maksym Tymoshenko, Doctor of Philosophy, Professor, Honored Worker of Arts of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine, President of UNTAM (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1151-5274>

© Пучко-Колесник М. Д., 2024.

puchko-kolesnik@ukr.net

ХОРОВІ ТВОРИ ЮРІЯ ІЩЕНКА ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИТОРСЬКОГО СТИЛЮ

CHORAL WORKS BY YURI ISHCHENKO FEATURES OF THE COMPOSING STYLE

У творчому доробку Юрія Іщенко особливу роль відіграють його хорові опуси, позначені самобутністю авторського стилю, його органічним зв'язком із культуротворчими процесами в Україні кінця ХХ — початку ХХІ століть. Композитор прекрасно володіє хоровим письмом, має глибоко індивідуальний стиль, що сформувався на основі національних традицій, у процесі складного і суперечливого відкриття «нової музики», становлення феномена мистецтва шістдесятників в українській культурі, творчі пошуки яких розвивалися в руслі авангардної естетики і сприяли народженню українського музичного авангарду. Але, на відміну від своїх

колег, Ю. Іщенко досить нейтрально ставився до ідеї радикального оновлення музичного мистецтва за допомогою авангардистських композиційних технік, його авторський стиль інтегрує такі провідні стильові тенденції європейського музичного мистецтва ХХ століття, як неокласицизм, неоромантизм, неофольклоризм, сонористика тощо [Загайкевич, 2012].

Культурні ідеали й цінності видатного українського композитора сформувались на ґрунті національних традицій хорового співу і духовних засад музичної творчості, що спираються на християнську картину світу і релігійний світогляд. Його оригінальний стиль становить вагомий складову музичної культури України на початку ХХІ століття, він зумовлений ідеєю відродження національних культурних традицій – «нова духовність», «нова релігійність», «нова сакральність».

Хорові опуси Ю. Іщенка мали безпосередній вплив на розвиток хорового мистецтва в Україні, вони втілювали національні художні пріоритети виконавської практики, формували сучасний хоровий репертуар і професійні засади вокально-хорової майстерності.

Стильова специфіка хорової музики Ю. Іщенка, її національно-культурний зміст виявляються на кількох рівнях — ідейно-змістовному, жанровому, музично-поетичному і художньо-виконавському. Ці рівні утворюють оригінальний композиторський стиль, який сформувався на основі органічної єдності давніх традицій музичного мистецтва України і композиційних засад музичного мислення ХХ століття.

Хорова творчість Ю. Іщенка жанрово різноманітна: хорова мініатюра, хоровий цикл і псалом, що відповідає творчому обдаруванню композитора і його світоглядним настановам. Він інтерпретує ці жанри відповідно до його індивідуального авторського стилю, художніх завдань, прагне розкрити глибинні сенси людського життя. Особливе значення в хоровій спадщині композитора має хорова мініатюра, яка передбачає максимальну концентрацію змісту, психологічне наповнення кожної семантичної деталі, лаконізм ком-

позиції, камерний простір, стислий час. Психологія та естетика жанру пов'язана із суб'єктом творчості — людиною. Усе це характеризує мініатюру як найменшу жанрову модель, здатну до концентрованого відображення картини навколишнього світу [Варакута, 2011].

Мініатюра характеризується специфікою ліричного висловлювання, Ю. Іщенко циклізує хорові мініатюри переважно шляхом зіставлення двох або трьох (частіше двох) контрастних хорових мініатюр. Малі масштаби його хорових циклів вказують на тенденцію до циклізації за принципом диптиха — зіставлення двох творів, поєднаних спільною ідеєю, сюжетом чи змістом. Для хорових циклів і псалмів Ю. Іщенко характерне жанрове і стильове оновлення, індивідуалізація творчих рішень, поєднання канонічних засад православної музики з національним фольклором, використання новітніх засобів музичної виразності тощо.

Композиторська інтерпретація поетичного тексту у хорових циклах Ю. Іщенко (на вірші М. Рильського) увиразнює національну складову, що зумовлює характер художньо-звукового відтворення поетичного тексту: поспівковий тип музичного тематизму, особливості українського пісенного фольклору, характерні ознаки хорової фактури, ладо-гармонічний колорит, інтонаційно-ритмічну остинатність, лінеарність голосоведення. Музичне втілення образів природи у двочастинних хорових циклах набуває філософського підтексту.

Для хорових псалмів Ю. Іщенко характерне новаторське трактування традиційного духовного жанру як на рівні авторського прочитання канонічного тексту, так і структурно-композиційному, фактурному і музично-лексичному.

Серед ознак індивідуального хорового стилю композитора — принцип «художнього порушення» (за Н. Щербаковою [2009]), що втілюється на рівні авторського трактування текстового першоджерела; принцип суперечності, яким зумовлено логіку багаторівневої композиційної структури; використання ключових слів, що визначає музично-

семантичний комплекс хорової партитури [Щербакова, 2009]; принцип діалогічності хорових партій і синтезу поліпластовості й гармонічної вертикалі, який розширює «звуковий простір» хорового твору; використання наскрізного інтонаційного комплексу, що забезпечує композиційно-драматургічну цілісність твору; використання прийомів *divisi*, інструменталізації вокально-хорових партій, ефекту «зупинки дії» тощо.

Список використаної літератури і джерел

1. Варакута М. І. Жанр хорової мініатюри в сучасній українській музиці (на прикладі творчості В. Зубицького) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Муз. мистецтво. Одеса, 2011. 17 с.
2. Загайкевич А. Л. «XX сторіччя» в музиці Юрія Іщенка. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 94. *Юрій Іщенко та сучасний музичний простір*. Київ, 2012. С. 20–23.
3. Щербакова Н. Ю. Принципи композиційної цілісності у вокальній творчості Ю. Іщенка : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Муз. мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2009. 217 с.